

Joan Miró i la intel·lectualitat coetània

Un repàs de les trenta-sis cartes de l'artista conservades a l'Arxiu Rafael i María Teresa Santos Torroella (Arxiu Municipal de Girona)

Catàleg de l'exposició de Joan Miró, a les Galeries Dalmau de Barcelona, del 16 de febrer al 3 de març de 1918. | Arxiu Rafael i María Teresa Santos Torroella, Arxiu Municipal de Girona, Ajuntament de Girona

Compartim amb vosaltres la introducció d'aquest article i un fragment que mostra com un document contemporani il·lustra un moment històric: la primera exposició de Miró a Barcelona. Trobareu les cartes que ell va rebre, en el seu temps a París i quan va esclatar la guerra, al número 511 i a iQuiosc.

Joan Miró i la intel·lectualitat coetània

La millor manera d'estudiar un artista és fer-ho sense intermediaris; nodrir-se de les fonts originals i investigar el passat a partir del present històric. Per a l'estudi de la figura i obra de Joan Miró, l'Arxiu Rafael i María Teresa Santos Torroella, propietat de l'Ajuntament de Girona, compta amb trenta-sis cartes enviades per diferents intel·lectuals a l'artista. Són textos escrits, majoritàriament, durant la dècada de 1930 i signades per Carl Einstein, Paul Éluard, Alberto Giacometti, Henri Matisse, Pierre Matisse, Jacques Maritain, Max Jacob, Georges Hugnet, Ramón Gómez de la Serna, Édouard Loeb, Ernest Hemingway, James Johnson Sweeney, Jacques Viot, Tristan Tzara, René Renne, Josep Francesc Ràfols i Fontanals, Joë Bousquet i Christian Zervos. Es desconeix de quina manera es va produir l'ingrés, però tot sembla indicar que fou una donació de Joan Miró a Rafael Santos Torroella. Tots ells són documents de referència que ens permeten

A

conèixer les relacions del pintor amb la intel·lectualitat de l'època i amb els moviments artístics del segle XX.

(...)

El dia 16 de febrer de 1918, a les Galeries Dalmau, Joan Miró hi inaugurava una exposició. Era la primera mostra de l'artista a la ciutat comtal. Hi presentava seixanta-quatre obres, sobretot pintures, realitzades entre els anys 1914 i 1917. En un catàleg que es conserva al fons de les Galeries Dalmau ?que forma part de l'Arxiu Rafael i María Teresa Santos Torroella, propietat de l'Ajuntament de Girona, i que l'Arxiu Municipal de Girona va publicar en línia l'any 2016? hi figura la llista de preus, manuscrita en llapis, al costat de cada títol. Els dibuixos es venien a 10 o a 25 pessetes, segons el seu format, i les pintures es podien adquirir per 50 pessetes, les més barates, i 350 la més cara (Registre 384). No se'n va vendre ni una.

En general, la crítica va ser encesa. La proposta de Miró va topiar amb els ideals noucentistes i la premsa va titllar la mostra d'escàndol, de bogeria i d'esnobisme. Malgrat la voluntat pedagògica de Dalmau, l'art d'avantguarda encara xocava amb els preceptes més clàssics. Fins Rafael Benet (Terrassa, 1889 - Barcelona, 1979), pintor d'arrel clàssica i crític d'art, reconeixia a l'article «L'Art Modern. Lletra a X» (publicat a La Veu de Catalunya el 16 de setembre de 1918) que potser la incomprensió per l'art nou era, en realitat, un fenomen molt vell: el de la generació precedent que reprova els nous temps. Com ahir, com avui, com sempre.

L'exposició de Joan Miró a les Galeries Dalmau va tancar portes el dia 2 de març de 1918. El mes d'abril l'artista ja era a Mallorca. Va ser una primavera plujosa. Reclòs a l'Hotel Continental de Pollença, Miró es refugiava de l'aiguat i maleïa el temps per no deixar-lo pintar. Va aprofitar per escriure a Dalmau. Li parlava del seu retorn a l'illa, en vaixell, i d'una mar en calma. Al final, a manera de comiat, li etzibava: «Una estreta de mà al seu germà i a tots els amics d'avant-garde» (Registre 289).

Josep Dalmau devia rebre la nota al seu despatx de Portaferriassa. Segurament va somriure, a mig camí entre el disgust, la complicitat amb l'artista, la convicció amb el projecte i la confiança en l'esdevenir. Tanmateix, encara faltaven deu anys perquè al mateix carrer Portaferriassa de Barcelona, al número 26, s'hi instal·lés la seu de *La Nova Revista*, dirigida per Josep Maria Junoy, i tribuna de l'art nou, i perquè Salvador Dalí, Lluís Montanyà i Sebastià Gasch, a recer de la publicació *L'Amic de les Arts*, publicuessin el *Manifest Groc*, pedra angular de l'avantguardisme català.

«És amb palla i temps com maduren les nespres», escrivia Rafael Benet, sobre l'admissió dels canvis al carrer. I Barcelona encara era verda. L'eclosió de l'artista havia de ser a París. Dalmau i Miró van fer un pacte: a canvi de la cessió de la seva obra, el marxant promocionaria l'artista a la ciutat de la llum.

(...)

Anna Pujols Grifè, graduada en Comunicació Cultural i tècnica d'Arxiu, encarregada de la catalogació de l'Arxiu Rafael i María Teresa Santos Torroella, a l'Ajuntament de Girona.

Recordeu que podeu adquirir la revista aquí i també subscriure-vos-hi AQUÍ.